

תכנית לאומית לבטיחות בדרכים

נייר עמדה- עמותת אור ירוק

תמונת מצב

מתחילת שנת 2025 נהרגו 274 הרוגים בתאונות דרכים¹ נתונים קשים אלו הינם המשך ישיר של שנת 2024. שנת 2025 מסתמנת כשנה עם מספר ההרוגים הגבוה ביותר בשני העשורים האחרונים.

חודש יולי אשר הסתיים זה מכבר, מהווה דוגמא נוספת למחדל המתמשך בטיפול בתאונות הדרכים, כאשר בחודש זה נהרגו 47 בני אדם בתאונות דרכים, המספר הגבוה ביותר בלפחות 22 השנים האחרונות².

העלייה החמורה נרשמה לא רק במספר ההרוגים, 2,808 בני אדם נפצעו קשה בתאונות דרכים, הנתון הגבוה ביותר ב-22 השנים האחרונות³. מגמת עלייה הן במספר ההרוגים והן במספר הפצועים קשה, מצביעה על תמונה רחבה ועקבית של כשל מערכתי.

בפרמטרים רבים נוספים חלה עלייה משמעותית- מספר התאונות הקטלניות עלה לעומת שנים קודמות, מספר הולכי הרגל שנהרגו עלה, וצערנו שיאים שליליים נרשמו גם במספר רוכבי האופנוע ההרוגים והנהגים הצעירים.

ישראל למעשה נמצאת במגמה הפוכה מזאת האירופית, בעוד מדינות אירופה רושמות הצלחות והפחתה במספר ההרוגים בתאונות דרכים בישראל נרשמת עלייה רציפה במספר ההרוגים. בדו"ח ההשוואה הבינלאומית של המועצה האירופית לבטיחות בדרכים⁴, ישראל מדורגת במקום האחרון בשינוי מספר ההרוגים לטווח הארוך והקצר, כמו כן בשינוי מספר הפצועים קשה בעשר השנים האחרונות.

¹ נכון לתאריך 05.08.2025

² אין נתונים זמינים לפני שנת 2003.

³ אין נתונים זמינים לפני שנת 2003.

⁴ דוח המועצה האירופית לבטיחות בדרכים- ETSC- 19th Road Safety Performance Index (PIN) Report

תכנית לאומית רב שנתית

תכנית לאומית רב שנתית מהווה את אחד הכלים המרכזיים והאפקטיביים למאבק בתאונות הדרכים. בחינה של הגורמים שהביאו להפחתה משמעותית במספר ההרוגים בתאונות דרכים בקרב מדינות שרשמו הצלחות משמעותיות בבטיחות בדרכים מצביע על גורם מרכזי אחד- תכנית לאומית רב שנתית. למרות נתונים ברורים אלו באשר לאפקטיביות תכנית לאומית, בישראל לא אושרה ותוקצבה תכנית לאומית רב שנתית לבטיחות בדרכים מאז תכנית שיינין שפורסמה בשנת 2005. כשאושרה ותוקצבה תכנית שיינין היה ניתן לראות מגמת שיפור שהגיעה לשיאה בשנת 2012 כשמספר ההרוגים ירד אל מתחת ל-300. בשנים שאחרי, מספר ההרוגים עלה כשהתוכנית כבר לא יושמה באופן הנדרש. גם במקרה הישראלי וגם הבינלאומי, תכנית לאומית רב שנתית היא הפתרון למלחמה בקטל בדרכים.

תכנית לאומית רב שנתית לא רק תציל את חייהם של מאות ישראלים מדי שנה אלא גם יכולה לחסוך הרבה כסף למשק הישראלי. הנזק הכלכלי למשק מתאונות דרכים בשנת 2024 מוערך בכ-20 מיליארד ₪. השקעה בצמצום תאונות הדרכים היא השקעה כדאית, כזאת שתחזיר את עצמה, תחסוך כסף רב ותמנע צער ממשפחות רבות.

אבני יסוד לתוכנית לאומית לצמצום הקטל בדרכים

תכנית לאומית לבטיחות בדרכים צריכה להתבסס על נתונים ומדדים עדכניים המותאמים למאפייניה הייחודיים של מדינת ישראל, תוך זיהוי אוכלוסיות המצויות בסיכון גבוה להיפגעות. בין קבוצות סיכון אלה נמנים: הולכי רגל- בדגש על ילדים ואזרחים ותיקים, רוכבי כלים דו גלגליים, נהגים צעירים ואזרחי החברה הערבית. על התוכנית להציב יעדים ממוקדים לשיפור בטיחותם של משתמשי דרך אלו באמצעות שילוב של כלים מגוונים.

תכנית לאומית רב שנתית חייבת לכלול יעדים ברורים, מדידים ומבוססי נתונים להפחתת מספר ההרוגים בתאונות הדרכים. יעדים אלה יש לקבוע ברמה הכוללת של התוכנית, תוך הגדרת יעדי ביניים שנתיים שיאפשרו מעקב סדור, שיטתי ושקוף אחר יישומה, בחינת התקדמותה לאורך זמן, והערכה אמינה של הצלחתה בפועל.

כדי להוביל שינוי משמעותי, יש להשקיע באופן עקבי ומשמעותי בשלושה מישורים מרכזיים: תשתיות סלחניות ובטוחות למשתמשי הדרך, אכיפה נחושה וממוקדת באוכלוסיות ובמוקדי סיכון, וחינוך והסברה המותאמים לכלל המגזרים ככלל ולאוכלוסיות סיכון בפרט. יש לזכור שמדובר במאבק ארוך טווח המחייב תכנון אסטרטגי והשקעת משאבים מתמשכת, כולל תקציב ייעודי הולם.

עמדת עמותת אור ירוק

על משרד התחבורה והבטיחות בדרכים לאשר ולתקצב תכנית לאומית רב שנתית מפורטת, סדורה ושקופה הכוללת יעדי ביניים מדידים להפחתת תאונות הדרכים בישראל. על שולחנה של שרת התחבורה והבטיחות בדרכים מונחת תכנית לאומית רב שנתית עוד מכהונתה הקודמת בתפקיד. בידי השרה נתונה הזכות והחובה להוביל תוכנית לאומית אשר יכולה להציל את חייהם של מאות ישראלים בשנה. שנת 2025, כפי שזה נראה כיום, הולכת להיות שנה קטלנית יותר משנת 2024 והגרועה בשני העשורים. עמותת אור ירוק קוראת לשרה לאשר ולתקצב תכנית לאומית להפחתת תאונות הדרכים בישראל באופן מיידי. אישורה ותקצובה הוא צעד קריטי להצלת חיי אדם, למניעת אבל נוסף ממשפחות ההרוגים ומעבר לכך-חיסכון למשק הישראלי.